וועטער:
קלאָר און מילד

Largest Circulation
of any Newspaper entering Jewish Homes in Western Canada.

דאָס אידישע וואָרט

The Israelite Daily Press

יום איפּנאנג — 8.24.
יום אונטערגאנג — 4.28.

מער פאַרשפּרייט
אין די אידישע היימען פון מערב קאנאדע
ווי אלע אנדערע אידישע און ענגלישע
צייטונגען צוזאמען

Vol. 21, No. 281. Monday, Dec. 21, 1931. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. מאנטאג יא׳ טבת, תרצ״ב.

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DEC 28
ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

געריכט דארף אנטשיידן צי א איד מוז אויסזאָגן זיין אידישקייט ארויסנעמענדיק פייער פארזיכערונג

אינשורענס קאמפאניס זאָגן זיך אָפּ פון צו צאָלן פארזיכערונג צו ליא א. וואדען, פון ווינניפעג, דערפאר וואס ער האט ניט אויסגעזאָגט אז די פירמע איז א אידישע

אמעריקען אינשורענס קא., אקידיא פייער אינשורענס קא., קענעדיען פייער אינשורענס קא. און בריטיש לאו אינשורענס קא. זאָגן אז די וואלטן ניט אנגענומען אנ־קלעגערס פארזיכערונג, ווען זיי ווייסן אז ס׳איז א אידישע פירמע. — הייכער ריכט אין אנטעריא רעזערווירט זיין אדטייל

טאראנטא, אנט., דעצ. 21. — אור־טייל איז דא רעזערווירט געווארן איי־בער דער פראגע, אויב א פייער אינ־שורענס קאמפאני קאן בערעכן א קאנ־טראקט מיט א פארזיכערונג אויף די גרונדן, אז ״דער פארזיכערטער האט שווינדלערישע אויסגעמיטן צו אנטדעקן דעם פאקט אז ער איז א איד אדער א יהיבדו״. דער אורטייל איז רעזערווירט געווארן פון אויבערוין הויארה, קיי. סי. אין אסנוד האל (אנטעריע געריכט־הויז) פאר וועמען די פראגע איז פאר־געבראכט געווארן.

די פראגע האט צו טאן מיט תביעות (קליימס) אויף א סך־הכל פון 100 טויזנט דאָלאר קעגן עטלאכע אינשו־רענס קאמפאניס. די תביעות ווערן גע־מאכט פון ליא א. וואדען, וועלכער האט געליטן פון א שריפה אין ווינניפעג לעצטן יוני. אדוואָקאט דוש. ב. קארט־ריין, פארטרעטער פון דעם אנקלעגער, מר. וואדען, האט פארגעשלאגן פארן געריכט, אז דער פונקט וועגן ראסן אפ־שטאמונג זאָל ניט קאנען דינען ווי א פארטיידיקונג פאר די אנגעקלאגטע קאמפאניס.

די אינשורענס קאמפאניס קענען וועי־מען די תביעות ווערן געמאכט, זיינען: די אמעריקען אינשורענס קא., פון נייר־ארק, נ. דזש.; די אקידיא פייער אינ־שורענס קא., און די בריטיש לאו אינ־שורענס קא.

דער הויפט פונקט פונם ארגומענט לייענט זיך אזוי:

״די אנגעקלאגטע קאמפאניס טענה׳ן אז דער אנקלעגער האט פאר זיי אנגע־נעבן, אז דער פרעזידענט פון דער טא־ראנטא קוויליטינג קא., לטד., וועלכע האט געזאָלט אדער האט געשיקט צו אים פארזיכערונג ווינניפעג, אז דער־פרעדעריק בראון, וויסנדיק גוט, אז דער אמת׳ער נאמען פון פרעדעריק בראון איז געווען פרעדעריק בראנשטיין, און ער האט ווייטער פארפעלט צו אנ־דעקן אויף א שווינדלערישן אופן דעם פאקט, אז ער אליין, און פרעדעריק בראנשטיין אנדערש באקאנט אונטערן נאמען פרעדעריק בראון, און נאך א פאראינטערעסירטער אין דעם געשעפט אין דעם דיזווייז אז דער פאקט איז ניט אויסגעגעבן וועגן זיין וויסן אז דאס איז־גען אידן.

16-יאריקער זעלבסטמערדער איז זיך מודה אין צעטעלע אין טאַרד פון זיין מוטער און שוועסטערעל

שרעקלאכע טראגעדיע האט זיך אפגעשפּילט אין דראמ־העלער, אלטא., וואו דרייפאכער מארד איז אנטדעקט געווארן

דראמהעלער, אלטא., דעצ. 21. — ״איך האב דערשאסן די מאמע און טע־רעזאן — איך בין אפנים געווען משר־גע. ראבערט״.

אזוי לויטעט אן אויפשריפט אויף א קאנווערט פון א ברייוו צו מר. ל. ג. טאלמאן, פון זיינעם א פריינד, וואס איז 15־יאריקער זון, ראבערט. האט אראפּגענומען פון פאסט פרייטאג, מרס. טאלמאן און איר 6־יאריקע טעכ־טער, טערעזא זיינען פרייטאג נעפונען געווארן דערשאסענע אויף טויט אין קעלער פון הויז, און ראבערט איז באלד אויף געשטארבן פון א קויל וואס ער האט זיך אליין אריינגעשאסן אין האנדן אנטער יענעם אויפשריט זיינען גע־ווען נאך עטלאכע ווערטער: ״איך וועל זיין טויט ווען איר וועט דאס לייד־ענען. איר זייט געווען די בעסטע על־טערן וואס א קינד האט געקאנט האבן״.

מרס. בארבעה, א שכנה, האט געפר־נען אין הויז דעם פארזאוואנדענען ראב־בערט אין האט אים אריינגעלייגט אין בעם און גערופן א דאקטאר. בין דער דאקטאר איז געקומען, איז ראבערט שוין געווען טויט. אויסטערנדיק אים צו ליגן אים אין בעט, האט מרס. באר־בער געפונען ביי אים דעם ברייוו, אבער זי האט ניט באמערקט דעם אויפ־שריפט אויפן קאנווערט. מרס. באר־ראבערטס ברודער, אלבערט, אבער יע־נער איז געווען אזוי צערודערט פון דער טראגעדיע, אז ער האט אריינגעלייגט בעם ברייוו אין געשענע און אנגענאנ־פארגעסן אויף אים, אזוי אז דער פאכער מארד איז געווען א רעטעניש, ערשט שבת האט ער זיך דערמאנט אויפן ברייוו און אים אפגעגעבן דעם פאטער, וועלכער האט עפענדיק אים באמערקט דעם צושריפט אויפן קאנ־ווערט.

ווי דער פאטער דערציילט, האט ראב־בערט זייער געוואלט פארן א פאר־טיע קיין ראפוי, און די עלטערן האבן אים ניט דערלויבט. ער גלויבט, אז דאס אינגל האט אין א מאמענט פון כעס פארלאָרן זיין זעלבסט־קאנטראל און האט דערשאסן זיין מוטער און שוועס־טערל, און דערנאך האט ער באלד חרטה געהאט און האט דערפאר דער־שאסן זיך אליין.

——(::)——

ערשטע אידישע עמיגראנטן פון לאטוויע אפגעפארן אין בירא בידזשאן

ריגע, דעצ. 21 (איטא). — די ערש־טע גרופּע פון 19 אידישע אימיגראנטן זיינען פון דאנען אפגעפארן צו אנזעצן זיך אין בירא בידזשאן. די אנצע גרופּ פון באשטייט פון בלויז אומפארהייראַ־טע יונגע בחורים. קיין פארהייראטע ווערן ניט דערלויבט צו פארן קיין בירא־בידזשאן.

——(::)——

אנטי אידישע אטאקע דורכגעפירט אין שטעטל אין מיטן דער נאכט

ווילנע, דעצ. 21 (איטא). — אן אר־גאניזירטע אטאקע אויף אידישע חיי־זער איז געשען שטעטל בארין אין מיטן דער נאכט ווען די גאנצע באפעלקערונג איז שוין געשלאפן. איז געמאכט געווארן לעצטע וואך. די כולינגאנעס האבן אויס־געהאקט די שויבן אין 40 אידישע חיי־זער. די פאליציי האט קיינעם ניט גע־כאפט. מען פארדעכטיקט אז די סטו־דענטן פון ארטיקן לערער סעמינאר זיי־נען פאראנטוואָרטלאך דערפאר.

ארב. פארטיי זוכט א מיל. נייע מיטגלידער

לאנדאן, דעצ. 21. — די ארבעטער (לייבאר) פארטיי האט דא אנאסירט, אז זי וועט אפנאנען דעם נייעם יאר מיט א גרויסן קאמפיין, פאר א מיליאן נייע מיטגלידער.

די עקזעקוטיווע פון דער פארטיי וועט קומענדיקן מאנטאג אפארלאנן א פארזאמלונג אז וועט באראבאכטן א ליסט פון פראפעסעקטיווע ארבעטער לאנדיראדסן פארן פארלאמענט אין יע־דער וואלן דזיווייזע פון דער פאראייר ניקטער קענטרייך, און זי וועט שטר־דירן מעטאדן אויפצולעגן ענטוזיאזם אין דער ארבעטער פראנאס.

——(::)——

ה. מאנישעוויץ א נאסט אין שטאט

הירש מאנישעוויץ, ווייץ־פרעזידענט פון דער ב. מאנישעוויץ מצה קאמפאני געפינט זיך איצט אין ווינניפעג אין די אינטערעסן פון די באראמטע מאנישע־וויץ מצות. ער מאכט אראנזשירונגען פאר די מצות פאר קומענדיקן פסח פאר ווינניפעג, ווי אויך פאר מערב קאנאדע. מר. מאנישעוויץ געפינט זיך ביי מרס. איידלמאן, 487 אלפרעד עוועניו.

——(::)——

קעלאג קאמפאני צאלט זיבן מיט א האלבן מיליאן דאלאר דיווידענטן

בעטל קריק, מיש., דעצ. 20. — דיי־ווידענט צאלונגען פון דער יו. ק. קעלאג קאמפאני פארן יאר 1931, וועט באר־טרעפן די סומע פון $7,500,000.

די באאמטע פון דער קעלאג קאמ־פאני האבן אויף מיט א צייט צוריק אנאנסירט אז זי האט אסיגנירט א גרעסערע סומע פאר אדווערטייזינג צוועקן און אז זי מאכט דורך די בעס־טע צייטן אין איר אינדוסטריע. אירע דיווידענטן זיינען לעצטנס באדייטנד געשטיגן.

——(::)——

לאזט ארויס א גזרה אויף ״ספעטס״ און שטעקלאך

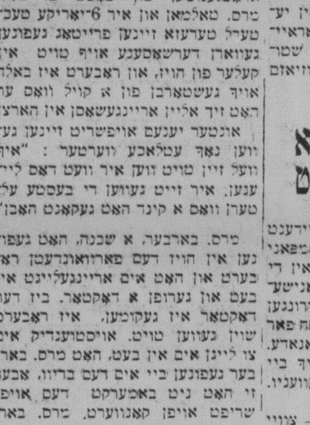

האנ. וויליאם עטקינסאָן, מיניסטער פון אגריקולטור פאר בריטיש קאלומ־ביא, איז געווארן באריכט מיט זיין שנאה צו ״ספעטס״ און שטעקלאך. ער האט אנומלט ארויסגעלאזן א בקשה — וואס האט זיך איינגעלאד געלייענט ווי א באפעל, — אז די רייזנדיקע אנ־געשטעלטע פון זיין דעפארטמענט זאָלן אראפּגעמעמ די ״ספעטס״ פון זייערע שיך און אויעקווארפן זייערע שטעקע־לאך.

דער מיניסטער האט אויך א סברא געטאן אויף דער בקשה פון די פאר־מערס פון בריטיש קאלומביא: פארר־מערס, בידזע, האבן ניט באזונדערס ליב קיין פראנטן.

——(::)——

לארד און לידי רידינג אפגע־פארן קיין ארץ ישראל

לאנדאן, דעצ. 21 (איטא). — לארד רידינג איז, צוזאמען מיט זיין פרוי, אפגעפארן קיין ארץ־ישראל. עס איז דא אנאסירט געווארן, אז לארד רי־דינג איז אפגעפארן אין פארבינדונג מיט דער ״פאלאסטין עלעקטריפיקא־ציע קארפאָראציע״.

עס ווערט דא אנגעוויזן אז רידינגס באזוך אין ארץ־ישראל ווערט געמאכט אין צוזאמענהאנג מיט דער פארגרע־רונגען טעטיקייט פון דער קארפאָ־ריישאן און מיט דער פארענדיקונג פון דער ירדן עלעקטריפיקאציע סטאנציע, וואס ווערט דערוואַרט קומענדיקן יאר.

ארבעטער רעגירונג אין אוסטראליע דורכגעפאלן אין די וואלן

פאראייניקטע פארטיי געווינט מערהייט פון צוויי צו איינס. — געוועזענער ארבעטער פירער, דזש. א. לייאנס, וועט זיין נייער פרעמיער, אויפן ארט פון דזשיימס סקאלין

מעלבורן, אוסטראליע, דעצ. 21. — די אלגעמיינע וואלן דעם שבת האבן געפירט צו אן אנטשיידענעם דורכפאל פאר דער ארבעטער רעגירונג פון פרעמ־יער דזשיימס סקאלין אין א זיץ פאר דער פאראייניקטער אפּאזיציע פון 2 צו 1. פרעמיער סקאלין האט פארהיט זיין מאנדאט, אבער די מייסטע מינס־טארן פון זיין קאבינעט זיינען דורכ־געפאלן.

די אפּאזיציע באשטייט פון דער פאראייניקטער אוסטראליער פארטיי, וועלכע האט אויסגעקליבן 37 דעפו־טאטן, אין קאאליציע מיט דער לאנדס פארטיי (קאונטרי פארטי) מיט 14 דעפוטאטן, — סך־הכל 51. פרעמיער סקאלינס מעסיקע ארבעטער פארטיי האט אויסגעקליבן 16 דעפוטאטן, דער לינקער פליגל פון דער ארבעטער פאר־טיי — 7, און 1 אומאפהענגיגער; סך־הכל, 75.

דער לעצטער פארלאמענט איז באַ־שטאנען פון 46 ארבעטער, 14 נאציאָ־נאליסטן, 10 לאנדס־פארטיי מיטגלי־דער, 4 אומאפהענגיגע און 1 קאונטרי פארטיי־מענ.

פרעמיער סקאלין, קאמענטירנדיק איבער די רעזולטאטן פון די וואלן, האט אנערקענט, אז די ארבעטער פאר־טיי האט געמאפט א שווערן קלאפּ. ער זאגט אבער, אז דאס איז געווען דער פאר, וואס אויף איר גורל איז אויס־געקומען צו זיין אין מאכט אין דער צייט פונם קריזיס, און אז נאר איינציג וועט די פארטיי צוריקגעווינען אירע כחות.

דער נייער פרעמיער וועט וואַרשיינ־לאך זיין דזשאזעף א. לייאנס. פון טאסמאניע. ער איז א געוועזענער פי־רער אין דער ארבעטער פארטיי אין פרעמיער סקאלינס א מיניסטער. בעת די רייסונגען אין דער פארטיי האבן זיך אנגעפאנגען, אין אר אריוס פון דער רעגירונג, באשולדיקנדיק פרעמיער סקאלין, אז ער לאזט זיך פירן פון די לינקע עקסטרעמיסטן, אין אר האט פארבירט די אפּאזיציאנעלע פארארי־נטקע פארטיי, וואס שליסט איין די אמאלגאמאציסטן.

די פאראייניקטע פארטיי איז פאר אן איינגערן האנדל בונד מיט דער אימפּעריע.

——(::)——

נייע אידישע מאנצייטונג אין בעלגיע

בריסעל, דעצ. 20 (איטא). — א נייע אידישע טעגלאכע צייטונג האט דא אנגעפאנגען צו דערשיינען אונטער דעם נאמען ״לעצטע נייעס״.

א צווייטע אידישע טעגלאכע צייט־טונג, אונטערן נאמען ״בעלגישע נייע עס״, וועט אנפאנגען צו דער שיינען מארגן אין אנטווערפען.

פראגע פון מעגלאכן סטרייק פון ווינניפעגער טראמוויי ארבעטער וועט היינט אנטשיידן ווערן

ארבעטער זאָגן זיך אָפּ פון אנצונעמען 10 פּראָצענט שניט אין שכירות רעקאָמענדירט פון מערהייט פון בורדים קאמיסיע

היינט וועט דארפן אנטשיידן ווערן די פראגע, אויב דער נעגראָטיעטע סטרייק פון די ארבעטער פון ווינניפעג עלעקטריק ריילוויי קא., זאָל פארקומען אדער ניט. דאס היינגט אָפּ אז די רע־זולטאטן פון די אפארהנדלונגען וואס ווערן היינט אנגעפירט צווישן פאר־שטייער פון דער יונאן און פארטרע־טער פון דער קאמפּאני.

די רעזאָלוטיוויע פון דער סטרייקיל־ווייסענס יוניאן האט שבת צוריקגע־וואָרפן די אנטשיידונג פון דער מער־הייט פון דער בורדים קאמיסיע, אז די ארבעטער זאָלן אנגעפן אין 10־פּראָ־צענטיקן שניט אין זייערע ענטפערן, אין זיי האבן דערקאָמענדירט צו די ארבע־טער, אז זיי זאָלן ניט אנגעפן די דע־דוקציע.

עדוואַרד ארמסטראנג, פּרעזידענט פון דער יוניאן, אין מיט דער מיינונג, אז די ארבעטער ווערן ארויס אין סטרייק אויב די קאמפּאני וועט פרו־בירן אויסצוזאָגן די דעדוקציע. ער האט קריטיקירט דעם אדבעטס דעפארטי־מענט וואס ער האט אנגענומען דעם באריכט פון א בורדים קאמיסיע, אבער וועלכער ווי. דזש. קריסטי, האט ער געזאגט, איז אפארדענסדיקט ווי א באַזיצער פון אקציעס פון דער ווינניפעג עלעק־טריק קא.

מר. ע. ענדערסאָן, קיי. סי., פּרע־זידענט פון דער פאמפּאני, האט אויס־גערדיקט צופרידענהייט מיט דער אנט־שיידונג פון דער קאמיסיע. ער האט אבער נאך ניט אנאנסירט, אויב די רע־דוקציע וועט אריין אין קראפט פון דע־צעמבער 1ן אָז, ווי די קאמיסיע האט דערקאָמענדירט. ער גלייבט ניט, אז עס וועט קומען צו א סטרייק צוליב דער רעדוקציע.

מאסן־פארזאמלונגען פון מאטער־מען, לאנדזוקטאָרז, באס־טרייבער און שאפן אנגעשטעלטע פון דער קאמפּאני זיינען פארגרופן אויף מארגן, און די עקזעקוטיווע פון דער יוניאן און דארגן דערקאָמענדירן ניט אנצונעמען די דערדוקציעס.

——(::)——

פון מערב קאנאדע

אין טערקן טוען שוין אויך מער ניט אָפּ אויף טערקיש...

טערקיי איז איינע פון די נייסטע דערהויערבונגען פון דער אייראָפּיאָ־שער ציוויליזאציע. דער ״ווילדער טערק״ איז אונטער קעמאל פאשא נע־וואָרן אייראָפּיאיזירט. — ווי רוסלאנד אונטער פעטער דעם גרויסן, מיט אר־בער 200 יאר צוריק.

די טערקן האבן אראָפּגעוואָרפן פון זיך זייערע בריטיע טערקישע פּלוידערן און די רויטע פעסטעס, און האבן זיך אנגעטאן אין ״דרעס סוטס״ מיט צי־לינדערהיט און מיט ווייסע הענטשי־קעס. די טערקישע ווייבער האבן אנט־בלויזט ניט בלויז זייערע פנים׳ער וואס זיינען הונדערטער יאָרן געווען פאר־דעקט אונטער שלייערס, נאר אויך אנ־דערע וויכטיקע טייל פון זייערע קער־פּערס. דיי טערקישע יונגעלייט און מיידלאך טאנצן די מאדערנסטע אמע־ריקאנער און אייראָפּיאישע טענץ אונ־טער די קלאנגען פון דזשאז, ניט ער־ציע דער ווי א פולדבלוטיקע נאדרוקס.

מיינט איר חלילה, אז די צוויליזאַ־ציע גייט אין טערקיי ניט וויטער ווי די הויט? מיינט איר אפשר אז דאס איז א מין ״הויט טערק בארויך וארט בצאחד״ (ווי א טערק אין דער הויט און א מענש אין דרויסן). — ווי אונ־זערע משכילים האבן אונז, אידן, אמאל געערנט, צו באהאלטן אונזער הייסיי־שע אידישקייט אין דער גאס?

נייז, אויף וויפל ס׳איז שייך די טערקן, האט די אייראָפּיאישע צי־ווי־ליזאציע זיי דורכגעדרונגען דורך־און דורך.

און דער פאקט איז, — האט איר באַ־מערקט די לעצטע נייעס? — דער פאקט איז, אז די טערקישע סטודענטן שאפט איז שוין אויף אזויפיל צי־ווילי־זירט, אז זיי מאכט שוין אויך פאנגאַ־טען אויף די אידישע סטודענטן!

* * *

זיינען ניט די טערקן אויסגעצייכנ־טע תלמידים?

דאס וואס עס האט אייראָפּע געגע־בען דורות פון ״דרעעפאנס״ אויסגע־לערנט, האבן די טערקן איבערגענומען אין־סוי־און־צווי, אין וואס־עער צען יאר צייט האט טערקישע פראָפעסאָרן זיינען נאך קאנטיק אנגעשטעקט מיטן בייסט פון טערקישן מיטלאלטער. און זיי פון טערקישן פּרעזידענט לעהרער, דר. בוקאלי, פון זייערע טערקישע תלמידים רבבי די אידישע סטודענטן און סטו־דענטעס.

די האפענונג פון א פאלק איז אבער זיין יונגט, און באזונדערס דאס שטר־דירנדיקע יונגט, — די מארגנדיקע פי־רער פון פאלק.

און דאס טערקישע שטודירנדיקע יונגט, זעט איר דאך, איז דורכגאוס אייראָפּיאיזיר ציוויליזירט, און שטייט ניט אָפּ פון דער דייטשער, אונגאַרי־שער, עסטרייכער, פּוילישער אדער רו־מענישער סטודענטנשאפט.

און פון טערקיי וואקסט אזוי א לייט!

* * *

יא, קעמאל פאשא איז געלונגען צו מאכן פון זיינע טערקן מענשן צו לייטן גלייך.

טערקן האבן, אמת, פריער אויף גע־קאנט גוט, שעכטן ארבעגער, — ניט ערגער ווי דער רוסישער צאר האט גע־קאנט שעכטן די זעלבע ארבעגער אוז די אידן.

אבער דאן, אונטער די פולטאנען, פלעגן זיי עס ״אפטאן אויף טערקיש״, — ס׳איז געווען די ארבעט פון א דע־גענערירטער, פארפיילטער אויאטישער הערשאפט.

דאס טערקישע יונגט אין ליבעראל־טום האבן דערוואלטירט קענען די ברי־טאלעטען פונם מוסלמאן, פונקט ווי אין רוסלאנד האט די בעסערע געזעלשאפט לאנג מיינונג דערוואלטירט קענען דעם צאריש ווילקיר.

היינט איז עס דאס יונגט, די סטו־דענטשאפט, וואס פלאקערט מיט פיי־ערהיט פאטריאטיזם, — לויט דעם אייראָפּיאישן נוסח.

און אויב אמאל זיינען געווען אויס־זיכטן אז טערקיי וועט ווערן ליבערא־לער, זיינען דאָ היינט די אויסזיכטן, אז טערקיי וועט ווערן פאשיסטישער מיטן וואוקס פונם איינפלוס פונם יונגן דור.

* * *

דאס מאכט־עראנישע טערקיי האט אראָפּגע־וואָרפן פון זיך די מאכט־עראנישע רע־ליגיעזע שטרייטס. זי האט דערזעען, אז די אייראָפּיאישע ציוויליזאציע איז פיזיש שטארקער פון דער טערקישער, און טערקיי, אויב זי וויל ניט צערבי־בן ווערן אויף אש פון אייראָפּע, דאַרף קומען אין מיט אירע איינגענע וואפן.

אבער איר ווייסט, — ווען א ״גרוי־נער״ קומט קיין אמעריקע, זאָגט מען, באפט ער צוערשט אויף פון דער ענג־לישער שפּראך די נאמען־אויסדרוקן און זיין־לייזערער.

טערקיי האט, ווי יענער גרינער, אויפגעגעבפּט צוערשט אויף דאס וואס לאזט זיך כאפּן אמליוכטסטן, — די ציוויליזאציע, איר אנטיסעמיטיזם און איר ראַסיזמוס ברוטאליטעט. די ספּר־נאזאס, די לאנגסס, די הענעלס און די איינשטיינס זיינען דערווייל ניט פארן טערקישן קאפּ . . .

נו, און ברוטאליטעט דארפן זיך די טערקן נאכאלעמען קיין סך ניט לערן־נען. ס׳איז בלויז א פראגע פון מעטאָד, — פארבייטן די טערקישע אויף אייר־ראָפּיאישע . . .

אנב-אורחא
פון מארק

דזש. ס. וואודסוואָרט צוריק פון רוסלאנד און אנדערע לענדער

גלויבט אז באפעלקערונג פון סאָוועטן פארבאנד איז מער האפנונגספול, ווי פון וועלכן סאיז אנדער לאנד

״א סך מענשן באהויפטן, אז אין סאָוועטן רוסלאנד איז פארהאן ביי הייני־טיקן טאג מער האפנונגען ווי אין וועלכן ס׳אין אנדער לאנד. עס איז שווער צו מאכן אן אלגעמיינע דער־קלערונג אין באצוג צו אזא גרויסן ענין, אבער איך גלייב, אז עס איז אמת אז דאס רוסישע פאלק איז מער האפע־נונגספול וועגן דער צוקונפט ווי וועלכ־כעס ס׳אין אנדער פאלק פון די לענדער וועלכע איך האב באזוכט. אין סאָוועטן רוסלאנד איז אבסאלוט ניטא קיין ארב־עטס־לאזיקייט און די באוועגונג בלוט דארטן״.

דאס איז א דערקלערונג וואס איז געמאכט געווארן פון דעפוטאט דזש. ס. וואודסוואָרט, מיטגליד פון קאנאדע־פאַרלאמענט פאר נאָרט־בעענטער ווינני־פעג, וועלכער האט זיך צוריקגעקערט לעצטן שבת פון א רייזע איבער דייטשלאנד, עסטרייך און סאָוועטן־פארבאנד.

״אין בערלין, — האט מר. וואודס־וואָרט געזאגט, — איז די לאגע א פארצווייפלטע. מען האט דארטן ארב־דינג דערוואַרטן אין אלגעמיינע דער־דארטן טרעפן. דאס פאלק דערוואַרט טעס, אז עפעס וועט זיך טרעפן — אין דייטשלאנד וועט דארפן אנטשיידן ווערן די פראגע, אויב דער דאָזיגער סטרייק פון די ארבעטער פון ווינניפעג עלעקטריק ריילוויי קא., זאָל פארקומען אדער ניט. דאס היינגט אָפּ אז די רע־זולטאטן פון די אפארהנדלונגען וואס ווערן היינט אנגעפירט צווישן פאר־שטייער פון דער יונאן און פארטרע־טער פון דער קאמפּאני.

די רעזאָלוטיוויע פון דער סטרייקיל־ווייסענס יוניאן האט שבת צוריקגע־וואָרפן די אנטשיידונג פון דער מער־הייט פון דער בורדים קאמיסיע, אז די ארבעטער זאָלן אנגעפן אין 10־פּראָ־צענטיקן שניט אין זייערע ענטפערן, אין זיי האבן דערקאָמענדירט צו די ארבע־טער, אז זיי זאָלן ניט אנגעפן די דע־דוקציע.

עדוואַרד ארמסטראנג, פּרעזידענט פון דער יוניאן, אין מיט דער מיינונג, אז די ארבעטער ווערן ארויס אין סטרייק אויב די קאמפּאני וועט פרו־בירן אויסצוזאָגן די דעדוקציע. ער האט קריטיקירט דעם אדבעטס דעפארטי־מענט וואס ער האט אנגענומען דעם באריכט פון א בורדים קאמיסיע, אבער וועלכער ווי. דזש. קריסטי, האט ער געזאגט, איז אפארדענסדיקט ווי א באַזיצער פון אקציעס פון דער ווינניפעג עלעק־טריק קא.

מר. ע. ענדערסאָן, קיי. סי., פּרע־זידענט פון דער פאמפּאני, האט אויס־גערדיקט צופרידענהייט מיט דער אנט־שיידונג פון דער קאמיסיע. ער האט אבער נאך ניט אנאנסירט, אויב די רע־דוקציע וועט אריין אין קראפט פון דע־צעמבער 1ן אָז, ווי די קאמיסיע האט דערקאָמענדירט. ער גלייבט ניט, אז עס וועט קומען צו א סטרייק צוליב דער רעדוקציע.

מאסן־פארזאמלונגען פון מאטער־מען, לאנדזוקטאָרז, באס־טרייבער און שאפן אנגעשטעלטע פון דער קאמפּאני זיינען פארגרופן אויף מארגן, און די עקזעקוטיווע פון דער יוניאן און דארגן דערקאָמענדירן ניט אנצונעמען די דערדוקציעס.

——(::)——

פון מערב קאנאדע

אין טערקן טוען שוין אויך מער ניט אָפּ אויף טערקיש...

טערקיי איז איינע פון די נייסטע דערהויערבונגען פון דער אייראָפּיאָ־שער ציוויליזאציע. דער ״ווילדער טערק״ איז אונטער קעמאל פאשא נע־וואָרן אייראָפּיאיזירט. — ווי רוסלאנד אונטער פעטער דעם גרויסן, מיט אר־בער 200 יאר צוריק.

די טערקן האבן אראָפּגעוואָרפן פון זיך זייערע בריטיע טערקישע פּלוידערן און די רויטע פעסטעס, און האבן זיך אנגעטאן אין ״דרעס סוטס״ מיט צי־לינדערהיט און מיט ווייסע הענטשי־קעס. די טערקישע ווייבער האבן אנט־בלויזט ניט בלויז זייערע פנים׳ער וואס זיינען הונדערטער יאָרן געווען פאר־דעקט אונטער שלייערס, נאר אויך אנ־דערע וויכטיקע טייל פון זייערע קער־פּערס. דיי טערקישע יונגעלייט און מיידלאך טאנצן די מאדערנסטע אמע־ריקאנער און אייראָפּיאישע טענץ אונ־טער די קלאנגען פון דזשאז, ניט ער־ציע דער ווי א פולדבלוטיקע נאדרוקס.

מיינט איר חלילה, אז די צוויליזאַ־ציע גייט אין טערקיי ניט וויטער ווי די הויט? מיינט איר אפשר אז דאס איז א מין ״הויט טערק בארויך וארט בצאחד״ (ווי א טערק אין דער הויט און א מענש אין דרויסן). — ווי אונ־זערע משכילים האבן אונז, אידן, אמאל געערנט, צו באהאלטן אונזער הייסיי־שע אידישקייט אין דער גאס?

נייז, אויף וויפל ס׳איז שייך די טערקן, האט די אייראָפּיאישע צי־ווי־ליזאציע זיי דורכגעדרונגען דורך־און דורך.

און דער פאקט איז, — האט איר באַ־מערקט די לעצטע נייעס? — דער פאקט איז, אז די טערקישע סטודענטן שאפט איז שוין אויף אזויפיל צי־ווילי־זירט, אז זיי מאכט שוין אויך פאנגאַ־טען אויף די אידישע סטודענטן!

* * *

זיינען ניט די טערקן אויסגעצייכנ־טע תלמידים?

דאס וואס עס האט אייראָפּע געגע־בען דורות פון ״דרעעפאנס״ אויסגע־לערנט, האבן די טערקן איבערגענומען אין־סוי־און־צווי, אין וואס־עער צען יאר צייט האט טערקישע פראָפעסאָרן זיינען נאך קאנטיק אנגעשטעקט מיטן בייסט פונם טערקישן מיטלאלטער. און זיי פון טערקישן פּרעזידענט, דר. בוקאלי, פון זייערע טערקישע תלמידים רבבי די אידישע סטודענטן און סטו־דענטעס.

די האפענונג פון א פאלק איז אבער זיין יונגט, און באזונדערס דאס שטר־דירנדיקע יונגט, — די מארגנדיקע פי־רער פון פאלק.

און דאס טערקישע שטודירנדיקע יונגט, זעט איר דאך, איז דורכגאוס אייראָפּיאיזיר ציוויליזירט, און שטייט ניט אָפּ פון דער דייטשער, אונגאַרי־שער, עסטרייכער, פּוילישער אדער רו־מענישער סטודענטנשאפט.

און פון טערקיי וואקסט אזוי א לייט!

* * *

יא, קעמאל פאשא איז געלונגען צו מאכן פון זיינע טערקן מענשן צו לייטן גלייך.

טערקן האבן, אמת, פריער אויף גע־קאנט גוט, שעכטן ארבעגער, — ניט ערגער ווי דער רוסישער צאר האט גע־קאנט שעכטן די זעלבע ארבעגער און די אידן.

אבער דאן, אונטער די פולטאנען, פלעגן זיי עס ״אפטאן אויף טערקיש״, — ס׳איז געווען די ארבעט פון א דע־גענערירטער, פארפיילטער אויאטישער הערשאפט.

דאס טערקישע יונגט אין ליבעראַל־טום האבן דערוואלטירט קענען די ברי־טאלעטען פונם מוסלמאן, פונקט ווי אין רוסלאנד האט די בעסערע געזעלשאפט לאנג מיינונג דערוואלטירט קענען דעם צאריש ווילקיר.

היינט איז עס דאס יונגט, די סטו־דענטשאפט, וואס פלאקערט מיט פיי־ערהיט פאטריאטיזם, — לויט דעם אייראָפּיאישן נוסח.

און אויב אמאל זיינען געווען אויס־זיכטן אז טערקיי וועט ווערן ליבערא־לער, זיינען דאָ היינט די אויסזיכטן, אז טערקיי וועט ווערן פאשיסטישער מיטן וואוקס פונם איינפלוס פונם יונגן דור.

* * *

דאס מאכט־עראנישע טערקיי האט אראָפּגע־וואָרפן פון זיך די מאכט־עראנישע רע־ליגיעזע שטרייטס. זי האט דערזעען, אז די אייראָפּיאישע ציוויליזאציע איז פיזיש שטארקער פון דער טערקישער, און טערקיי, אויב זי וויל ניט צערבי־בן ווערן אויף אש פון אייראָפּע, דאַרף קומען אין מיט אירע אייגענע וואפן.

אבער איר ווייסט, — ווען א ״גרוי־נער״ קומט קיין אמעריקע, זאָגט מען, באפט ער צוערשט אויף פון דער ענג־לישער שפּראך די נאמען־אויסדרוקן און זיין־לייזערן־ווערטער.

טערקן האבן, ווי יענער גרינער, אויפגעגעבפּט צוערשט אויף דאס וואס לאזט זיך כאפּן אמליוכטסטן, — די ציוויליזאציע, איר אנטיסעמיטיזם און איר ראַסיזמוס ברוטאליטעט. די ספּר־נאזאס, די לאנגסס, די הענעלס און די איינשטיינס זיינען דערווייל ניט פארן טערקישן קאפּ . . .

נו, און ברוטאליטעט דארפן זיך די טערקן נאכאלעמען קיין סך ניט לערן־נען. ס׳איז בלויז א פראגע פון מעטאָד, — פארבייטן די טערקישע אויף אייר־ראָפּיאישע . . .

איך קאנט שוין נעמען אן אנטייל אין דער צעטיילונג פון

$1.500

אין פריזן
אין אונדער נייעם גדעסטן סיריקוליישן לאטעריי פאר

״א אידיש וואָרט״ אין יעדער אידישער היים אין מערב קאנאדע״

$500 קעש (ע״ס־טער פריז $300), אין צענטליקער אנדערע ווערטפולע חמצים. — צוזאמען הונדערטער פריזן אין צאל. ווען אויסגעגעבן ווערן.

איר קאנט גארנישן ניט פארלירן אין איר זייט זיכער צו געווינען.